

Dudáci na Rozmarném létě

Vančurovský almanach 2022

Kolektiv autorů

Dudáci na Rozmarném létě

Vančurovský almanach 2022

Háj ve Slezsku, 2022

Publikace vznikla za finanční podpory
obce Háj ve Slezsku

© Vydal Spolek Vladislava Vančury Háj ve Slezsku v roce 2022
ISBN 978-80-907547-4-4

Úvod

Vančurovský almanach pro rok 2022 formou reportáží, črt, zápisků, vyprávění či poznámek zachycuje atmosféru dvou událostí.

Prvou byla návštěva Zbraslavi a Prahy členy spolku Vladislava Vančury na počátku června 2022, kdy si kulturní veřejnost připomněla 80 let od popravu spisovatele Vančury za heydrichiády v roce 1942.

Druhou událostí se stala slavnost Rozmarného léta, která se tradičně koná ve Vančurově rodišti – obci Háj ve Slezsku - ve dnech kolem jeho výročí narození (* 23. 6. 1891). V roce 2022 to byla neděle 19. června. Poprvé v programu slavnosti vystoupila dudácká muzika z Domažlic a měla velký úspěch. Proto se dudáci dostali i do názvu almanachu.

Almanach doplňují drobné zprávy a postřehy z kulturního a vančurovského prostředí. Text oživuje kresba malíře a karikaturisty Václava Šípoše a barevná grafika Johany Haškové, absolventky hájecké ZUŠ.

Ve fotopříloze jsou snímky z návštěvy Zbraslavi (archiv spolku VV) a z Rozmarného léta 2022 (fotil Radim Štefan).

Pro zúčastněné je to malé připomenutí, pro další nahlédnutí do činnosti vančurovského spolku z Háje ve Slezsku.

Zbraslav 2022

Za Vladislavem Vančurou s Vančurovci

*Byl jak pyšné citadely středověkých měst.
V jeho erbu bylo psáno jedno slovo: Čest!
Kořeny byl v zemi, květem na pomezí hvězd.*

Vítězslav Nezval

Prvního června uplynulo 80 let, co byl v Praze na Kobyliské střelnici za tzv. heydrichiády popraven hájecký rodák, spisovatel, v tvůrčím období občan Zbraslavi, antifašista-odbojář, národní umělec Vladislav Vančura (1891-1942). Kdo by neznal jeho *Rozmarné léto*, půvabně zfilmované režisérem Jirím Menzelem? Nároční filmoví diváci znají další jeho geniální dílo, režisérem Františkem Vláčilem též převedené na filmové plátno – *Markétu Lazarovou*. Říkalo se mu *kníže českého jazyka*, protože volil velmi bohatý, květnatý, tudíž náročný jazyk. Vančura byl však mnohem více než »jen« spisovatelem, režisérem, dramatikem, scenáristou. V době nejtěžší pro český národ, v době nástupu fašismu a německé okupace, se jednoznačně aktivně postavil na stranu odboje a za to byl německými nacisty zavražděn.

Houževnatými a pečlivými propagátory Vančurova díla a antifašistického odkazu jsou členové a členky Spolku Vladislava Vančury se sídlem v Háji ve Slezsku, jeho rodišti. Sedmičlenná skupina vedená Ladislavem Ludvíkem a hájeckým zastupitelem, někdejší dlouholetým starostou obce Josefem Kimplem prošla za dva dny stěžejní pražská místa, kde Vančura žil, kde byl vězněn, vyslýchán a mučen a kde násilně, z rukou německých katanů, skončila jeho pozemská pout.

Zbraslav si jej váží

Čelem se k památce svého občana postavila Městská část Praha-Zbraslav, která připravila pietní akt přímo v nejvyšší části ulice Vladislava Vančury na Zbraslavi, pod zrestaurovanou a nepřehlédnutelnou Vančurovou bustou. Aranžmá bylo překvapivě milé, čestnou stráž postáli dva mladí lidé ze skautské organizace, přišel ředitel místní základní školy nesoucí Vančurovo jméno Tomáš Obdržálek, s ním i několik desítek žáků této školy. Z přilehlé vily, kterou si ve 20. letech manželé Vladislav a Ludmila Vančurovi nechali postavit a v níž žili spokojeně s dcerkou Alenkou až do osudného dne, kdy literáta-antifašistu odsud odvezlo gestapo, přišla paní Sylva Santarová, manželka Vančurova vnuka. Každoročně zde u busty pokládají květiny pražští komunisté, letos tomu nemohlo být jinak. Přišli i někteří zbraslavští občané a jako přítel Vančurovců také první československý kosmonaut Vladimír Remek.

Akci zahájil zpěv české hymny, a protože členové vančurovského spolku jsou hudebně zdatní (však také provozují lidovou kapelu *Hájecký šraml*), primáš vančurovské hudební skupiny Jan Klíma se svým zvučným hlasem ujal tohoto čestného úkolu.

Starostka **Zuzana Vejvodová** (jméno na Zbraslavi nikoli ojedinělé; starostka pochází z větve místního stavitele Václava Vejvody, jenž shodou okolností realizoval projekt Vančurovy vily) připomněla ve své řeči, že Vančura je čestným občanem Zbraslavi a z lásky kní se vyznal v některých svých dílech. *„Když si v roce 1921 se svojí ženou Ludmilou zvolili Zbraslav za svůj domov a místo své lékařské praxe, patřil již pan doktor k nejvýznamnějším českým literátům,“* uvedla. Vančura jako občan, patriot a literát byl pro nacistický režim nebezpečným nepřítelem a po útoku na Heydricha se stal exemplární obětí nacistického teroru, uvedla. A pak – snad v jakémsi povinném současném kánonu – přešla od nacistické totality, přesněji řečeno genocidy, k „totalitě komunistické“. Takový „skok“ mnohé účastníky pietní akce překvapil. Však Vančura byl zavražděn v roce 1942! *„Má smysl jednoznačně odmítnout nálepkou Vladislava Vančury jako komunistického spisovatele. Vančura byl především humanisticky a sociálně smýšlející člověk a odvážný a nekompromisní vlastenec,“* pravila starostka na shromáždění, kterým radnice i zástupci občanů vyjádřili úctu občanské statečnosti svého čestného spoluobčana a přihlásili se k vančurovské tradici Zbraslavi.

Statečný až do konce

Na pietním aktu měl možnost vystoupit zástupce Spolku Vladislava Vančury **Ladislav Ludvík**. Zmínil, že mnoho generací čtenářů se už seznamovalo, objevovalo a znovu vracelo k hodnotám Vančurovy tvorby, které ani tok času, ani změny společenských poměrů neubraly na síle, lidskosti a aktuálnosti. Dále připomněl, že před 131 lety se Vančura narodil v bývalém hájeckém cukrovaru. Občané Háje si svého slavného rodáka váží. V roce 80. výročí jeho narození, kterým byl rok 1971, přijela do Háje spisovatelova manželka Ludmila Vančurová. Rok nato byl v obci odhalen Vančurův pomník s bustou od akademického sochaře Karla Vašuta. A když bylo 100 let od narození Vladislava Vančury, tak se v jeho rodné obci sešlo na 3000 občanů z Čech, Moravy a Slezska, mezi nimi i představitelé kultury a levicové politiky. V Háji vznikla nová tradice vančurovských kulturních setkání, což jsou dnes již známé festivaly pořádané na počátku léta, nazvané nikoli náhodou *Rozmarné léto*.

Od roku 2005 uděluje obec Háj ve Slezsku významným osobnostem v oblasti kultury *Cenu Vladislava Vančury* jako výraz jejich často nedooceněné práce. Touto cenou byly dosud poctěny na tři desítky laureátů, informoval Ludvík. Mnozí zanechali významnou stopu ve svém oboru umělecké či kulturní činnosti přesahující region i republiku. „*V dnešní době komerce a konzumu to jistě není málo,*“ zdůraznil Ludvík a připomněl poslední Vančurova zaznamenaná slova, jež pronesl ke svému spoluvěz-

ni: „Vyříd' mé ženě, že jsem zůstal statečný až do konce.“ Jeho život a dílo má i dnes smysl.

Skvělí žáci ZŠ V. Vančury

Pěknou a hodnotnou součástí zbraslavské veřejné akce bylo vystoupení žáků ZŠ Vladislava Vančury, kteří pod vedením učitelky Mgr. Lenky Fischerové předvedli pásmo z Vančurova díla *Zvony mého kraje*. Je velkou zásluhou této paní učitelky – a jak jsme se dozvěděli později, zasloužilé pedagožky, která literaturu a český jazyk na této škole vyučuje již takřka pět desetiletí – jak kvalitní, a přitom nelehké pásmo se svými žáky, oblečenými v bílých blůžkách, připravila. Vančurův jazyk je opravdu pro náročné, a byla velká radost poslouchat mladé lidi, z jejichž úst se linula s výraznou dikcí vančurovská krásná čeština.

Nečekaným vrcholem akce bylo předání plakety s Vančurovým motivem, posledního životního díla sochaře Karla Vašuta, starostce Zbraslavi a též Sylvě Santarové zastupující potomky Vančurovy rodiny, která neskrývala velké dojetí. Stalo se tak na základě rozhodnutí Rady obce Háj ve Slezsku. Zbraslavští hostitelé byli k členům a přátelům Spolku Vladislava Vančury pozorní, protože je poté pozvali na krátkou exkurzi do ZŠ V. Vančury (navštěvuje ji přes 900 žáků), kde se ve vstupní chodbě nacházejí mramorová deska připomínající udělení titulu škole Vladislava Vančury (z roku 1984) a zarámovaný certifikát o uděleném Vančurovi in memoriam čestným občanství Zbraslavi.

Na zahradě vily

Úspěšný den, z hlediska památky Vladislava Vančury, zakončilo komorní pozvání pro několik členů spolku na zahradu Vančurovy vily. Není zrovna bezbariérová, jak poznamenala její obyvatelka Sylva Santarová, která v ní žije se svou rodinou. Vila je totiž vystavěna na vyvýšenině a přístup k ní je dosti náročný. Ulicí se jde vzhůru a i od branky je nutné vystoupat hodně schodů. Zato výhled z ní, zvláště pak z horních pater, na okolní přírodu, na protilehlý vrch Závist, bere dech.

Pro milovníky Vančurova díla a znalce jeho osobnosti je nesmírně cenné vidět a „prožít“ místa, kde Vančura před vilou sedával, odkud se díval na svět, kde vítal své přátele a také kam přicházeli pacienti do ordinace „k paní doktorce“, MUDr. Ludmile Vančurové.

Rod dále pokračuje, a dokonce i v oboru lékařském, neboť, jak známo, manželé Vančurovi byli lékaři. Dcera Santarových je oční lékařkou a letos v lednu se jí narodil syn.

Místa utrpení

Následující den byl již jen ve znamení nejtříživějších životních okamžiků Vladislava Vančury a dalších stovek, ba tisíců a desetitisíců českých vlastenců a vlastenek. Vančurovci si totiž prohlédli *Památník Pečkárna – Památník českého odboje 1939-1945* nacházející se v suterénu někdejšího Petschkova paláce, kde od poválečného období sídlí kanceláře minister-

stva průmyslu a obchodu. Ovšem za protektorátu zde Němci zřídili hlavní úřadovnu gestapa, odtud řídili zátahy na naše odbojáře, zde probíhaly jejich nelidsky kruté výslechy. Neprostupnými a nedobytnými zdmi někdejšího bankovního domu proměněného na mučírnu prošlo na 35 000 odbojářů!

Emil Kulfánek, vedoucí Památníku Pečkárna, jenž je spravován Českým svazem bojovníků za svobodu, podrobně vysvětlil, co se dělo v těchto temných prostorách, v nichž trpěli a často byli ubíjeni k smrti naši nejstatečnější lidé, včetně Vladislava Vančury. Mnozí z našich čtenářů a čtenářek znají Památník z vlastní exkurze, jiní z tisku a literatury. Zde se nacházel nechvalně známý „biograf“, samotky, v patře mučírna (její naznačená replika je součástí Památníku). Zvířata dalším jedincům svého biologického druhu nekonají taková zvěrstva, jaká konaly lidské bestie lidem...

V rámci pietně upraveného tzv. biografu (kde vyšetřovaní vlastenci seděli nehnutě na dřevěných lavicích a jen mlčky hleděli před sebe na bílou stěnu, na které se jim odvíjel film jejich života) mohou příchozí jako výraz úcty k příslušníkům protifašistického odboje pokládat květiny. I Vančurovci byli pro tento okamžik připraveni, tak jako o několik hodin později v jiné části hlavního města, na někdejší Kobyliské střelnici.

Tam již před branami národní kulturní památky uvítali přátele z Haje ve Slezsku Marta Semelová, Viktor Pázler, Jaromír Petelík, Vladislav Kopal, František Beneš a další pražští komunisté. Vedoucím zpěvákem hymny,

tentokrát československé, byl opět Jan Klíma. Pak se již ujal slova bývalý zastupitel městské části Praha 8 za KSČM **Jaromír Petelík**. Ten s hlubokou znalostí, empatií a působivým přednesem přiblížil dějiny tohoto místa od dob Rakouska-Uherska až do dnů Pražského povstání. *„Toto místo se z kulturně rekreačního a výcvikového proměnilo v místo smrti. Nacisté zde mezi léty 1941-1945 popravili více než 755 osob. Neštíteli se zabíjet nejen dospělé muže a ženy, ale také děti – dva zde zavraždění chlapci měli 15 let,“* řekl. Největší krveprolití zde nastala v roce 1942 po úspěšné likvidaci Heydricha, v období druhého stanného práva, tzv. heydrichiády. Od 30. května do 3. července 1942 zde nacisté zavraždili 539 vlastenců, mezi jinými také Vančuru. Jak dokládají kovové desky se jmény všech zde zabitých, život Vančurův byl násilím ukončen 1. června 1942 v 18.45 hodin.

„Protože se Němci báli, že by se veřejnost dozvěděla o tom, co zde konají, a aby své vražedné počínání skryli, tak nákladní vozy, které přivážely oběti i jejich vrahy, nechávali túrovat, aby střelbu přehlušili,“ uvedl Petelík. Navíc v okolí bylo v době střílení lidí zakázáno vycházet a otevírat okna.

Areál Kobylická střelnice, od roku 1978 národní kulturní památka, byl v roce 2015 z veřejných zdrojů zrekonstruován nákladem kolem 11 milionů korun, doplnil předseda OV KSČM Praha 8 **Vladislav Kopal**. Místo má zvláštní atmosféru. Je vzorně, takřka parkově upravené, ale tiché, pietní. V areálu se nacházejí plastika *Nepokořená vlast* od akademického sochaře Miloše Zeta a kříž, a poblíž místa, kde odsouzení čekali na smrt, jsou

v pietní zdi vytesané verše básníka národního umělce Miroslava Floriana „ZASTAV SE NA CHVÍLI, KREV NAŠE VSTOUPILA DO TÉTO ZEMĚ, ALE MY ZNOVU SE VZPŘÍMILI“, doplněné mozaikou.

Sem může každý kdykoli vstoupit, zapálit svíčku u některého ze jmen, položit kytičku, rozjímat o tom, kolik skvělých, ba nejskvělejších příslušníků našeho národa zde němečtí okupanti zabili. „*My komunisté na Praze 8 sem každoročně chodíme a vzpomínáme na naše vlastence,*“ zakončil Petelík své vystoupení.

Monika HOŘENÍ

Grafika Johana Hašková

V odboji české inteligence

Vladislav Vančura byl předsedou ilegální protinacistické skupiny Národně revoluční výbor inteligence českých levicových kulturních a vědeckých pracovníků, vytvořené ve 2. polovině 1941 z iniciativy II. ilegálního ústředního vedení KSČ. Hlavním organizátorem výboru, jenž měl zmobilizovat nejširší vrstvy české inteligence do boje proti okupantům, byl Julius Fučík; jeho předsedou se stal v září 1941 V. Vančura, ke spolupracovníkům patřili např. B. Václavek, V. Felber, P. Kropáček, L. Linhart, V. Makovský, B. Půlpánová, M. Nedvěd.

Fučík Vančuru zmiňuje ve své *Reportáži, psané na oprátce*:

Kapitola šestá, Stanné právo 1942, rukopisný moták 115

...“Vracím se pozdě večer od výslechu. Dole u zdi stojí Vlad. Vančura s malým ranečkem svých věcí u nohou. Víím dobře, co to znamená. I on to ví. Tiskneme si ruce. Ještě ho vidím shora z chodby, jak tam stojí s hlavou mírně skloněnou a s pohledem dalekým, dalekým přes celý život. Za půl hodiny vyvolali jeho jméno...”

(mh)

Z cestovatelského zápisníku

Následujících pár poznámek doplňuje reportáž Moniky Hořené o návštěvě Zbraslavi a Prahy Vančurovci ve dnech 1. až 3. června 2022.

Příprava

Návštěva Zbraslavi a Prahy k uctění 80. výročí násilné smrti Vladislava Vančury byla v plánu činnosti Spolku VV na rok 2022. Příprava akce probíhala od února. Zjišťoval se zájem členů a příznivců spolku, zajišťovalo se ubytování v Praze, doprava, upřesňoval se program návštěvy, kontaktovalo se vedení Městské části Praha-Zbraslav a rodina potomků Vladislava Vančury, chystaly se věci k propagaci obce Háj ve Slezsku a vančurovského spolku. Vše proběhlo tak, že se mohlo 1. června vyjet vlakem a z Ostravy-Svinova pendolinem do Prahy.

Procházka Zbraslaví

Čas, který nám zbýval první den do pietního aktu u Vančurova pomníku, jsme na Zbraslavi vyplnili procházkou do zdejšího krásného zámeckého parku a nahlédli do kostela sv. Jakuba Staršího, který byl čirou náhodou zrovna otevřený a ze kterého dýchá historie rodu posledních Přemyslovců. Prošli jsme se také k řece Vltavě, k secesní vile Růže, k divadlu Jana Kašky a Městskému domu s knihovnou, kde byla v první patře k prohlédnutí výstava prací žáků místní ZUŠ.

Chabičovské koláče

Po ukončení vzpomínkového aktu u Vančurova pomníku tu bylo malé voňavé překvapení – chabičovské koláče. Napekla je a ze Slezska přivezla Zdenka Brojáčová. O tom se už cestou do Prahy v pendolinu přesvědčili Vančurovci. Koláče byly výborné, chutnaly znamenitě. Bylo jich tolik, že se dostalo na každého, kdo přišel k pomníku na Vančurovou ulici.

U šálku kávy

Při procházce městem jsme byli Sylvou Santarovou informováni o původních dvou bydlíštích VV (než postavili vilu). Na zbraslavském náměstí ve Vejvodově restaurantu „Škoda lásky“ zbyl ještě čas na povídání u šálku kávy. Za chvíli se hovor rozproudil tak, že - obrazně řečeno - „tály ledy“. Že ne? Ale ano. U kávy či sklenky šumivého nápoje si během chvilky začaly rozumět místostarostka Michaela Bernardová se Sylvou Santarovou. Do té doby byly vztahy mezi zbraslavskou radnicí a rodinou Santarových chladnými. A teď jako zázrakem se to měnilo.

Penzion a „ledová bába“

První den pobytu v Praze se pomalu uzavíral. Ubytování jsme měli zajištěno na okraji Prahy v Řepích. Cesta ze Zbraslavi tam trvala hodinu a půl. Když jsme po osmé večer konečně dorazili před penzion, vítala nás hovorná paní Irena. Za našeho pobytu na sebe prozradila, že její zálibou je cestování a plavání v ledové vodě. Pravidelně se zúčastňuje novoročního

plavání otužilců ve Vltavě a patří mezi „ledové báby“. Tak jsme jí taky tak začali říkat a ona sama se tomu jen smála.

Výpadek proudu a rudé růže

Druhého dne dopoledne úpěnlivě mobiluje Monika Hoření, že na Jižním městě je výpadek proudu, že městská doprava tam stojí, že nestihne koupit květiny a že bude mít zpoždění při další naší společné akci. „Květiny zajistíme,“ byla zpětná odpověď. Koupili jsme je poblíž Václaváku, ale ne ledajaké – byly to rudé růže až Ekvádoru. Zanedlouho jsme je už společně položili na čestné místo v Pečkárně, národním památníku, kde byli za heyrichiády vyslýchání čeští vlastenci, mezi nimi Vančura.

Zadržení fotografa

V suterénu Petschova paláce, kde se nachází národní památník Pečkárna, bylo možné fotografovat. Úplně jiná atmosféra byla u vrátnice v přízemí, která hlídá ministerstvo průmyslu a obchodu, jež sídlí v budově. O tom se při odchodu přesvědčil jeden fotograf, který si fotil nápisek u vstupních lítaček s cedulkou „TLAČIT“. Vypadalo to, že bude strážci zatčen, že nedbal jejich příkazu o zákazu focení. Trvalo dost dlouho, než jej strážci přísných pořádků přece jen propustili. Fotograf a básník Karel Sýs bude mít zase něco nové inspirace o dění v Praze.

Čas oběda

Kam zajít v Praze na oběd? Ještě že jsme jako průvodkyni měli Moniku. Zavedla nás jen kousek od Václaváku do jídelny v suterénu paláce Ligna, o které prohlašovala, že tam výborně a za přijatelný peníz vaří. Měla pravdu. Výběr byl z několika jídel, menu se zákuskem bylo za 129 korun a porce taková, že by se z ní pohodlně dva najedli.

Kalendárium orloje budí vášně

Za našeho pobytu se po Praze rozšířila zpráva, že před čtyřmi lety zrestaurované kalendárium pražského orloje si tehdy malíř a restaurátor některé výjevy předělal podle svého a nedržel se originálu Josefa Mánesa. Doposud si toho nikdo nevšiml. Až teď. Tak jsme se šli podívat. Byl tam tradičně velký dav cizinců a bylo i dost našinců, kteří k novému „objevu“ diskutovali a fotili si jej.

Národní muzeum – nádhera!

Třetí den jsme měli v Praze volný program. Největší zážitky jsou z prohlídky Národního muzea. V 10 hodin muzeum otevírali. Ale už dlouho před tím zde postávala spousta zájemců. Přes frontu u pokladny jsme se dostali do nitra historické novorenezanční budovy. NÁDHERA! Nově renovované prostory, jejich výzdoba, nově instalované sbírky dávají návštěvníkům pocítit slavností okamžiky a um českých rukou. Úchvatně působí výzdoba Panteonu, poučná a velmi bohatá je sbírka nerostů, ná-

pady nešetří expozice české hudby atd. Určitě stojí za to také vystoupat až do kopule historické budovy, odkud se odkrývá jedinečný výhled na celou Prahu. Spojovací podzemní tunel dovede návštěvníka do nových prostor muzea – bývalého Federálního shromáždění. Expozice zde jsou už z doby nedávno minulé.

Dusno

Po všechny tři dny bylo počasí krásně slunečné. Nastal čas odjezdu. Ještě si vyzvednou zavazadla, rozloučit se s milou průvodkyní Monikou a zamířit na hlavní nádraží. Ale těch cestujících co tady bylo! Nejen v hale, kde se skoro horkem nedalo dýchat, ale i před nádražím v parku. Všichni se chystali někam cestovat. Před půl pátou odpoledne odjíždíme z Prahy. Rychlík „Opavan“ byl plně obsazen. Doma jsme něco po deváté večer.

Bilancování

Ještě cestou hodnotíme, že se výlet a návštěva vydařily a byly úspěšné. Při bilancování se došlo i k tomu, že jsme celkem po Praze ušli cca 63 km (za tři dny a bylo nás na to sedm), napečeno a snědno bylo 80 koláčů atd. Po všechny tři dny nám počasí přálo. Závěrečnou tečku jsme udělali po hájeckém Rozmarném létu – ve středu 22. června v Dohnádkově vile i s malým videem z výletu. Akce byla podpořena obcí Háj ve Slezsku. Poďekování patří všem, kteří se na akci podíleli a přispěli k jejímu zdaru.

(lud)

Z e-mailového dopisu Sylvy Santarové

Vážený pane Klímo,

dovolte mi, abych poděkovala Vám a všem členům delegace Vančurovců za účast na vzpomínkové akci ke smutnému výročí poprav y dědečka mého muže, Vladislava Vančury.

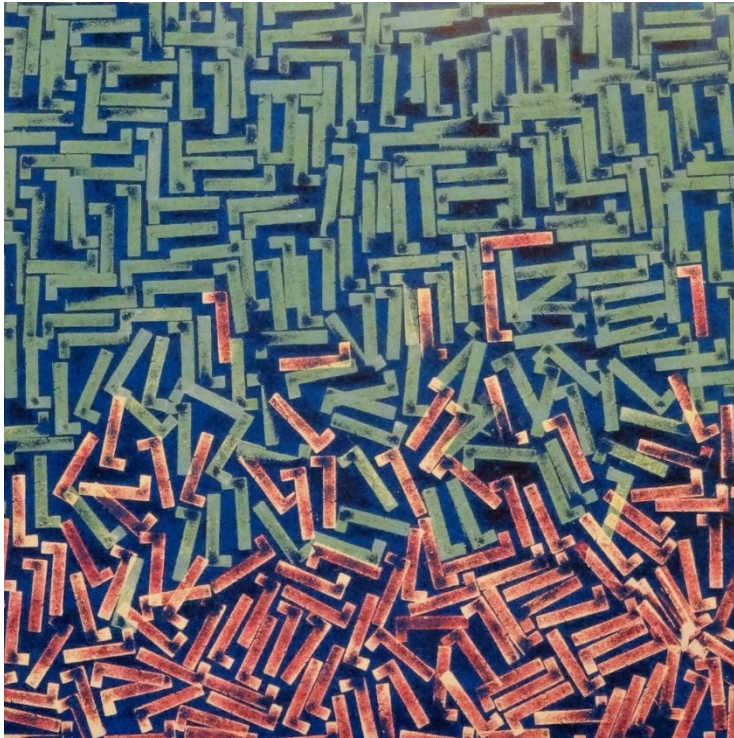
Děkuji také za zaslání fotografií a velmi podrobné zprávy z cesty, kterou jste vážili do Prahy, abyste uctili jeho památku, velice si toho vážíme. Stejně jako vašich dalších aktivit, kterými na V. Vančuru vzpomínáte a v jeho rodišti jej neustále připomínáte. Děkujeme za další publikace, které jste vytvořili a také za grafický list s velice zdařilým portrétem od Sár y Peškové, žákyně hájecké ZUŠky. A moje rodina děkuje za skvělé koláčky, které pekla a přivezla vaše kolegyně.

V příloze posílám slíbenou fotografii z rodinného archívu, na které je Vladislav Vančura s Ivanem Olbrachtem a Antonínem Šůrou.

Prosím, předejte všem Vančurovcům pozdrav a přání dobrého zdraví, krásných, nejen letních dnů a ještě spoustu vydařených "Rozmarných let" v Háj i ve Slezsku. Těším se na další setkání.

Sylva Santarová

12. června 2022

Grafika Johana Hašková

Rozmarné léto 2022

Začátek léta s chodskými dudáky

V rodišti Vladislava Vančury Háji ve Slezsku se v neděli 19. června uskutečnilo kulturně společenské setkání *Rozmarné léto*. Bylo zkomponováno z vančurovské výstavy, vzpomínkového aktu u pomníku Vladislava Vančury a folklorní slavnosti v Dohnákově parku. Mezi hosty byla nečekaně i europoslankyně a předsedkyně ÚV KSČM Kateřina Konečná, která už několikrát navštívila tuto kulturní událost. Kromě jiných přijeli na slavnost zahrát a zazpívat dudáci z Domažlic. Akce se koná pravidelně ve dnech kolem výročí narození hájeckého rodáka Vladislava Vančury (* 23. června 1891).

Zahájení výstavou

Odpoledne začalo výstavou. Před 13. hodinou už hosté a další návštěvníci očekávali její zahájení v knihovně Dohnákovy vily. V úvodním slovu verisáže bylo řečeno, že letos je tomu 80 let, kdy byl v Praze na Kobyliské střelnici 1. června 1942 za heydrichiády popraven hájecký rodák, spisovatel, antifašista, národní umělec Vladislav Vančura. To inspirovalo Vančurovce na panelech přiblížit spisovatele ve vzpomínkách jeho současníků,

kteří ho znali, s ním spolupracovali či mnoho let prožili. Na jednom z panelů je zachyceno vyprávění manželky spisovatele Ludmily Vančurové o 26 krásných letech prožitých s Vladislavem - od jejich seznámení na medicíně až k anonymnímu telefonickému vzkazu o půlnoci 1. června 1942 o jeho zastřelení. Další panely připomínaly odhalení Vančurova památníku v Háji ve Slezsku před 50 lety či letošní účast členů Spolku Vladislava Vančury na vzpomínkových akcích na Zbraslavi a v Praze. Na vernisáži výstavy se pak rozvinulo povídání o dění v obci a kraji. V knihovně si hosté také prohlédli výstavu výtvarných prací žáků zdejší ZUŠ Vladislava Vančury.

U Vančurova pomníku

Setkání u pomníku VV začalo zpívanou českou hymnou v podání Jana Klímy. V hudebním úvodu dodalo vzpomínkovému aktu slavností ráz žákovské dechové kvarteto ZUŠ Vladislava Vančury. Příležitostný proslov pronesl **Josef Kimpl**. *„Sešli jsme se u památníku Vladislava Vančury v době, která hluboce poznamenává naše životy, v době, kdy si uvědomujeme zranitelnost života člověka na této planetě. Přepisují a upravují se historické skutečnosti. Touha po moci k ovládnutí světa vládnoucími garniturami eskaluje napětí ve světě způsobem, který představuje nejen zbídačení lidí, ale vede i k vážnému ohrožení života na Zemi,“* zněla jeho slova. Dále připomněl nedávnou účast spolku VV na zbraslavském pietním aktu, kde také zněla vančurovská krásná čeština. Nečekaným vrcholem tam bylo předání pa-

mětní plakety Vladislava Vančury, udělené Radou obce Háj ve Slezsku, starostce Zbraslavi Zuzaně Vejvodové a Sylvě Santarové, manželce Vančurova vnuka. Proč to všechno? „*Abychom si připomínali naše dějiny a hledali pravdu, obklopeni dnešním světem komerce, dezinformací a revanše, abychom poukázali v tvorbě a v postojích Vladislava Vančury na jeho boj za nadosobní ideály, tak vzdálené současnému světu,*“ zněl hlas řečníka.

Květiny k pomníku, jako úctu ke spisovateli Vladislavu Vančurovi, položili europoslankyně Kateřina Konečná, zastupitel Moravskoslezského kraje Ivan Strachoň, členové ČSBS plukovník v. v. Jaroslav Žáček a Jan Kaduša, starosta obce Háj ve Slezsku Karel Palovský a zástupci vančurovského spolku. Ve slově hostů se o svém vztahu k Vančurovi vyznal **Ivan Strachoň**. Setkání u památníku uzavřel úryvek o přívětivém plavčíku z půvabné Vančurovy knížky *Rozmarné léto*.

Na folklorní slavnosti

Folklorní slavnost v Dohnálkově parku začala zvesela. Jak by také ne, vždyť ji svým vystoupením zahajovali krojovaní dudáci z Domažlic. Když spustili chodské písničky, park rázem ožil. Bylo to poprvé, kdy vůbec dudácká muzika na slavnostech *Rozmarného léta* vystupovala. Publikum Domažlickou dudáckou muziku přijalo velmi vřele. Líbily se vtipné chodské poudačky a „*nýčko zase nějaký veselý písničky*“. Muzika už v předvečer *Rozmarného léta* do Háje ve Slezsku přijela a vystoupila na zahrádce hotelu v centru obce. V neděli dopoledne dudáci zahráli u zdejšího chabičov-

ského kostela. Není proto divu, že se lidé těšili na jejich nedělní odpolední koncert v Dohnálkově parku.

„Chodské písničky jsou veselé, plné radosti, optimismu a opěvují ty nejběžnější momenty každodenního života. Jejich texty jsou protknuté humorem, vtipem, nadsázkou, ale i moudrostí a na první poslech prostými pravdami, z nichž mnohé jsou aktuální a platné i pro dnešní svět a každodenní situace,“ přiblížil přitažlivost a kouzlo chodské muziky **Kamil Jindřich** z dudácké kapely. Jejich vystoupení pohotově zachytil na kreslicí čtvrtku malíř a karikaturista Václav Šipoš. Nečekaný dárek muzikanty příjemně potěšil.

Po skvělém vystoupení dudácké muziky park roztančili tanečníci a mažoretky z polského města Ratiboř. Bylo se na co dívat – na pestrost krojů tanečnicků, úbory mladých mažoretek, ladnost jejich pohybu i na až artistická sólová vystoupení. Představili se v několika komponovaných blocích a pokaždé si vysloužili velké ovace publika. Tanečníci předvedli folklorní tance z okolí polského městečka Łowicz, tance z oblasti Beskyd i slavnostní polonézu. U mažoretek to byla originální pódiová vystoupení na moderní hudbu. Nescházely ani kreace na melodii písně *Jožin z bažin*, které si mažoretky speciálně připravily pro *Rozmarné léto*.

Všem příjemné léto!

Stejně jako ve Vančurově novele se na scéně objevil kouzelník, v Háji to byl kejklíř Křup ala Hop, který zvoncem dával publiku znamení, že je tady

a že bude předvedeno něco, co ani nejbystřejší oko nezachytí. Svými žongléřskými kousky si získal obecenstvo bez rozdílu věku.

Program také ozvláštnil houslista Martin Malec krásnými melodiemi, které evokovaly příjemnou letní náladu. Melodie umocňovaly krásný slunný den trávený ve stínu vzrostlého stromoví parku. Závěr slavnosti patřil mladé cimbálové muzice ZUŠ V. Vančury. V lidovém tónu si s ní s chutí zazpívali mnozí lidé.

Celá nedělní akce, podpořena obcí Háj ve Slezsku, se vydařila, jak bylo možné číst z tváří návštěvníků. Poděkování patří těm, kteří slavnost připravili, i těm, kteří se jí zúčastnili. „Všem příjemné léto!“ zněl závěrečný pozdrav z Háje ve Slezsku.

Ladislav Ludvík

O dudácích z Chodska

Nechtělo se tomu ani věřit, ale dudáci z Domažlické dudácké muziky přijeli a vystoupili na festivalu Rozmarné léto. Vážili cestu více než 500 kilometrů na východ České republiky - do Slezska, kde dudy nejsou vůbec typickým hudebním nástrojem, jak tomu je na Chodsku. Vyjeli v sobotu odpoledne před Rozmarným létem, aby už navečer vystupovali před hájeckým publikem. Když spustili chodské písničky, rázem bylo veselo. Mnozí se ptali, co je to za muzikanty?

Jejich „Dudácký magazín“ o folkloru, chodských dudách a lidech kolem nich mnohé napovídá.

Soubor založil v roce 1994 tehdy patnáctiletý Josef Kuneš. Hudební uskupení se během své existence stalo jedním z předních těles reprezentujících chodskou dudáckou hudbu v různých stupních úprav.

Většina jejich současných členů jsou profesionální hudebníci. Hudbu vystudovali na konzervatořích a vysokých hudebních školách. V současné době působí jako pedagogové a výkonní umělci.

Za dobu své existence navštívila dudácká muzika více než polovinu evropských zemí, absolvovala několik úspěšných mimoevropských turné po USA a Japonsku. Hráli také v Austrálii.

Repertoár muziky obsahuje skladby ze všech oblastí života tehdejšího chodského lidu. Zpestřením jsou instrumentální skladby se sólovou hrou na různé, téměř zapomenuté lidové nástroje, například na fanfrnoch.

Sympatickému souboru vévodí samozřejmě dudy a typické chodské písničky. Ty písničky jsou tematicky nejrůznější – milostné, darebné, hospodské, robotní, nechybí ani humorná vyprávění ze života Chodů, takzvané „poudačky“. Šéf muziky Josef Kuneš říká: *„Inspiraci čerpáme z nejrůznějších zpěvníků, třeba právě z Chodského zpěvníku Jindřicha Jindřicha. Tam jsou krásné věci, často najdeme úplně neznámé písničky a býváme překvapeni hlavně jejich texty. Kromě historických inspirací jsou našimi vzory slavní domažličtí dudáci Konrádyovci nebo zpěváci z Klenčí či z Postřekova.“*

Při svém vystoupení v Háji ve Slezsku připomněli, že obliba dud na Chodsku bývala více než značná. Dudák byl téměř v každé vesnici, při každé svatbě, oslavě či výročním zvyku. Zprvu působili dudáci jednotlivě a byli zároveň jakýmsi „chodícím zpravodajem“. Později se začali sdružovat do různých instrumentálních skupin, poněkud s houslemi a klarinetem.

Zazněly také „jukačky“. Dudáci prozradili, jak se do písniček dostaly. Je v nich výrazně postřehnutelné bavorské jódlování. Písničky přinesli na Chodsko postřekovští zedníci, kteří jezdili do Německa za prací. Jódlování je však naroubované na chodský zpěv a melodiku.

Kresba Václav Šipoš

„Uměleckou, odbornou i lidskou duší Domažlické dudácké muziky je bezesporu kapelník a dudák Josef Kuneš, absolvent Pražské konzervatoře, hudební skladatel, regionální folklorista a spolupracovník Českého rozhlasu Plzeň,“ říká Zdeněk Vejvoda, hudební folklorista a dodává: „Jeho pojetí hudebních úprav a i autorských skladeb odráží znalost řemesla i hluboké porozumění pro historické styly chodské lidové hudby. Nechybí mu ani smysl pro její vkusnou, a přesto atraktivní prezentaci současným posluchačům. Úspěch samozřejmě spočívá v uměleckém potenciálu všech dalších členů kapely.“ Není proto divu, že dudácká muzika své hudební nadšení přenesla i na návštěvníky slavnosti Rozmarné léto a milovníky folkloru.

(lud)

Nýčko nejakú poudačku

V klenký škole se dovedíli, že na druhýj den přijde „škodná“, tera habyste rozhumíli, že jako školu navštíví pan ínšpektor. Toť se ví, že hučitel míl velkú starost, habý šecko dobře dopáadlo.

Dřívycj byjválo tak, že z jera ha v lítě děti pásly, ha tak do školy se moc nechodílo - ha teky se nic nehumílo. Každý hučitel vedíl, že pan ínšpektor podle toho, karak se školáci hlásí, pozná, asli se dobře vyhučuje.

Ha, tak tedy přemyjšlíl, karak to narafičít, habý se děti tůze hlásily, ha pan ínšpektor moh být spokojenyj.

„Huž to mam!“ praštíl se hučitel do čála ha radostně poudá dětem: „Nemohli ste chdíť do školy ha proto šechno nemůžete znát. Hale hlásít se mušíte šichni. Hdo bude vedít, po čem se ptám, bude se hlásít pravú rukú, hdo ne, zvedne levú.“

Ha teký jou. Bulo to zrouna tak. Pan ínšpektor přišel, šechny děti se hlásily, ha pan hučitel volál jenom ty, kerý měly zvelú pravú ruku. Nu ha bulo dobře.

Školáci pjekně vodpovídáli, panu ínšpektorovi se to tůze líbilo. Pochválíl pana hučitele ha školáky teký, noó, ha šický míli radost, že to tak dobře dopáadlo.

*Obdobné poudačky mistrně v chodské „bulačině“
vyprávěl Josef Kuneš na Rozmarném létě.*

Črty a drobné zprávy

O jedné písničce

Černá Ostrava, jak lidé město nazývali, byla městem uhlí, železa a tvrdé práce. Přesto jej měli Ostraváci rádi. Domácké oslovení „*Ostravěnko má*“ je kouzelné a silně kontrastuje s údělem těch, kteří tady žili z tvrdých mozolů své práce. Označení „*Ostravěnko má*“ nese také písnička, která vypovídá nejen o prvních láskách, kde „*hvězdičky jim plály nad hlavou, ohně zářily nad Ostravou*“. Melodie je jednoduchá a čistá, lidová. Písnička vznikla za zvláštních okolností a nedávno jí bylo 80 let. Autorem textu i melodie je ostravský písničkář Jan Vala, někdy považovaný za ostravského Karla Hašlera nebo moravského Chevaliéra.

Písničku „*Ostravěnko má*“ vytvořil Vala v nelidských vězeňských podmínkách koncentračního tábora Sachsenhausen, kde byl po svém zatčení (září 1939) a věznění za satirické protifašistické popěvky deportován na nucené práce. Od ledna 1940, kdy mu bylo přes čtyřicet let, na své kůži poznává, co znamená heslo na bráně koncentráku „*Jedem das Seine*“ (Každému po zásluze). Vězňům, zmoženým celotýdenní dřinou a surovým esesáckým zacházením, nesměle a opatrně vlévaly písničky do mysli naději na přežití. Někdy navečer si je potichu zpívali. Novou písničku „*Os-*

travěnko má", jako dárek k vánocům svým spoluvěžňům, Vala zazpíval poprvé na Štědrý den roku 1941. Písnička se ujala. Vyjadřovala touhu po vlasti, domovině, lásku k černé Ostravě. Písničku postupně poznával celý tábor.

Dnes se černá Ostrava proměnila v město zeleně. Má zase jiné své starosti. Valova písnička byla nahrána na gramofonové desky. Koncem čtyřicátých let 20. století se z ní stal evergreen. V repertoáru ji mají někteří písničkáři a hudebníci, jako například známý písničkář Jarek Nohavica.

Když náhodou budete v centru Ostravy, můžete zajít kousek od Masarykova náměstí do Puchmajerovy ulice. V domě číslo 9, naproti faře, byla kdysi za první republiky v přízemí vinárna U Jožky Rotha. Tam se duchovní i herci z nedalekého divadla a další štamgasti rádi stavovali na něco dobrého. Chodili tam i na písničkáře Honzu Valu. Z vinárny se později stal obchod mladého technika. Dnes je tam prodejna s oděvy pro dámy.

Písnička s poetickým názvem „*Ostravěnko má*“ je s námi pořád. Po právu ji nalezneme ve zpěvníku hornických písní, které znějí na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava při „Skoku přes kůži“, studentské slavnosti, na které jsou nováčci přijímáni do cechu hornického nebo hutnického. V repertoáru ji má i vančurovský Hájecký šraml.

(lud)

Vladimír Remek oceněn

President Miloš Zeman 7. března 2022 ve Vladislavském sále na Pražském hradě předal státní vyznamenání za roky 2021 a 2020. Několikrát byl ceremoniál odložen z důvodů covidové pandemie a kvůli pobytu Zemana v nemocnici. Oceněno bylo více než šest desítek osobností. Jména oceněných byla netradičně známá před ceremonií. Nejvyšší státní vyznamenání – Řád Bílého lva - bylo uděleno 11 osobnostem. Mezi nimi bylo jméno **Vladimíra Remka**, kosmonauta, bývalého europoslance a bývalého velvyslance v Ruské federaci. Vyznamenání získal za významné proslavení vlasti v zahraničí k 28. říjnu 2021.

Remkovi na dálku ke státnímu vyznamenání blahopřáli také Vančurovci. Vladimír Remek patří mezi členy a příznivce Spolku Vladislava Vančury.

(lud)

Na koncertu v polské Ratiboři

Telefonuje Olda Sněhota, co má na starost kontakty na Polsko, že v sobotu 2. dubna 2022 jsme jako spolek pozváni do Ratiboře, kde bude tradiční koncert a vystoupení tanečníků a mažorettek ze spolku Źródło.

Koncem března už bylo velmi teplé a slunečné počasí. Ve čtvrtek před koncertem následoval velký pokles atmosférického tlaku, v pátek sněžilo, v sobotu sních stále držel a bylo nepříjemné, vlezlé a větrné počasí.

I přes sychravé počasí se sál v ratibořském kulturním domě postupně zaplňoval hlavně rodiči a příbuznými vystupující omladiny.

V pět hodin zahájila Aldona, vedoucí spolku Źródło, podvečerní program. Bylo v něm na 27 výstupů. Představili se tanečníci s folklórními tanci. Svě skladby předvedlo několik věkových kategorií mažorettek vždy za velkého potlesku obecnstva. Skoro každé druhé vystoupení mělo premiéru. V programu tentokrát převažovali folkloristé. Byly to tance ze Slezska, z okolí Źywicie, Krakova, Ratiboře, Beskyd. Byla to také přehlídka nádher-
ných lidových krojů. Též mažoretkám to slušelo v nových kostýmech.

V závěru Vančurovci předali Aldoně kytici květin, poděkovali za pozvání a za krásná a hodnotná vystoupení.

(lud)

Rozděluj a panuj

Nepřátelé Slovanů od pradávna podporovali každou názorovou a postojovou nejednotu Slovanů a využívali jí. Není tomu jinak ani v současné době. I dnes se vůdcové velmocí řídí starým římským imperialistickým principem: „Divide et impera“.

Studená válka skončila počátkem 90. let minulého století slavnostním sjednocením rozděleného Německa, a zároveň všeobsáhlým rozbitím všech perspektivních slovanských států. Rozděleno bylo hrdé Česko-Slovensko na oslabené Česko a malé Slovensko. Početní Rusové se separativně rozštěpili na Velkorusy, Bělorusy a Malorusy (Ukrajince). A u nich nepřestává zahraniční podpora rozbíječských "majdanů" a vzájemných vojenských konfliktů. Všechno to ovšem pod závaly lživých zahraničních hesel o demokracii a lidských právech a o právech (některých) národů. Stejně propagandisticky zaštitěné bylo nelítostné válečné zničení Jugoslávie, rozbití společného státu Srbů, Chorvatů, Slovinců a Makedonců. Dnes je tam hrstka závislých vazalských balkánských zemiček. Takový je výsledek nelidského bombardování, mezinárodního pronásledování nepoddajných vůdců a ovšem - neprodyšné propagandy ze strany útočících velmocí. Válčí se pod prapory manipulativních, podvržených hesel, jimiž se bohužel i někteří Slované dají oklamat a svést.

I dnes, po uplynulých staletích, se právem můžeme ptát: Kde zůstalo varování knížete Svatopluka z Velké Moravy? Proč příslušníci slovanských národností nedrží při sobě a proč dovolí, aby byli velmocenskými zájmy, podvodem a násilím od sebe odtrženi? Vráť se někdy "Svatoplukovy pruty" zase k sobě?

Stanislava Kučerová

Fotopříloha z návštěvy Zbraslavi a Prahy a z Rozmarného léta 2022

Foto Radim Štefan
a fotoarchiv Spolku VV

Pomník Vladislava Vančury na Zbraslavi.

Na terase u Vančurovy vily – zleva: Josef Kimpl, Monika Hoření,
Věra Klímová, Sylva Santarová, Jan Klíma.

Na Kobyliské střelnici v Praze.

Hosté Rozmarného léta u Vančurova pomníku v Háji ve Slezsku.

Domažlická dudácká muzika na slavnosti v Dohnálkově parku.

Z vystoupení dudácké muziky na Rozmarném létě.

Tanečníci z polské Ratiboře.

Kejklíč Křup ala Hop předvádí svoje žonglování.

Vystoupení mažoretek Zara 3.

Beskydský tanec.

Mladý primáš cimbálové muziky ZUŠ Vladislava Vančury.

Resumé

Almanach soustřeďuje pozornost ke dvěma událostem. Prvou je návštěva Zbraslavi a Prahy členy spolku Vladislava Vančury na počátku června, kdy uplynulo 80 let od popravy spisovatele Vančury v roce 1942. Druhou událostí je kulturní slavnost „Rozmarné léto 2022“, která se tradičně koná ve dnech kolem Vančurova výročí narození (*23. 6. 1891) v Háji ve Slezsku.

Summary

The Almanac focuses on two events. The first is a visit to Zbraslav and Prague by members of Vladislav Vančura's association at the beginning of June, when 80 years have passed since the execution of the writer Vančura in 1942. The second event is the cultural festival „Summer of Caprice 2022“, which traditionally takes place on the days around Vančura's birthday (June 23, 1891) in Haj in Silesia.

Резюме

Альманах посвящен двум событиям. Первое – посещение Збраслави и Праги членами объединения Владислава Ванчуры в начале июня, когда исполнилось 80 лет со дня казни писателя Ванчуры в 1942 году. Второе событие – культурный фестиваль «Капризное лето 2022», который традиционно проходит в дни вокруг годовщины рождения Ванчуры (* 23 июня 1891 г.) в Гае в Силезии.

Obsah

Úvod	3
Zbraslav 2022	4
Za Vladislavem Vančurou s Vančurovci	4
V odboji české inteligence	14
Z cestovatelského zápisníku	15
Z e-mailového dopisu Sylvie Santarové	20
Rozmarné léto 2022	22
Začátek léta s chodskými dudáky	22
O dudácích z Chodska	27
Nýčko nějakú poudačku	31
Črty a drobné zprávy	32
O jedné písničce	32
Vladimír Remek oceněn	34
Na koncertu v polské Ratiboři	35
Rozděl a panuj	36
Fotopříloha	38
Resumé	50

Dudáci na Rozmarném létě

Vančurovský almanach 2022

Sestavení, redakce a grafická úprava
Ladislav Ludvík

Kresby a grafika
Václav Šípoš a Johana Hašková

Foto
Radim Štefan a fotoarchiv Spolku VV

Náklad
50 výtisků

Tisk
Knihařství Dandy
www.kniharstvi-dandy.eu

© Vydal Spolek Vladislava Vančury Háj ve Slezsku v roce 2022
ISBN 978-80-907547-4-4

Almanach soustřeďuje pozornost ke dvěma událostem. Prvou je návštěva Zbraslavi a Prahy členy spolku Vladislava Vančury na počátku června, kdy uplynulo 80 let od poprav spisovatele Vančury v roce 1942. Druhou událostí je kulturní slavnost „Rozmarné léto 2022“, která se tradičně koná ve dnech kolem Vančurova výročí narození (*23. 6. 1891) v Háji ve Slezsku.

Kresba na přední straně obálky -
Domažlická dudácká muzika na Rozmarném létě 2022
v karikatuře Václava Šipoše.